

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Люблінська школа бізнесу (Словенія)
Краківський економічний університет (Польща)

VII Міжнародна науково-практична конференція

**“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”**

11 квітня 2025 р.

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку (м. Одеса)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Люблінська школа бізнесу (Словенія)
Краківський економічний університет (Польща)

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:
REALITIES AND CHALLENGES**

Тези доповідей
VII Міжнародної науково-практичної конференції

11 квітня 2025 р.

Мукачево
2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ТРАНСФОРМАЦІЙ

БРАТЮК В. Страхування в умовах війни: проблеми та шляхи їх вирішення	10
БРАТЮК В., БУРАЧ Т. Аналіз контролю за використанням бюджетних коштів в Україні: переваги та недоліки	12
БРАТЮК В., ГЕРЦУСЬКИЙ В. Аналіз системи пенсійного забезпечення в Україні: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення	14
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н., КОШІЛКА М. Сучасні підходи до підтримки малого бізнесу в Україні в умовах війни	17
ГОЛУБЬ В., КАМПОВ Н. Інституційний вимір формування ефективної держави: постановка проблеми	19
КОЗАР В., ГОЛОВАЧКО В. Управління трудовими ресурсами та їх адаптація до технологічних змін в економіці	23
КОЛЯДКА М., ФЕЄР О. Монетарна політика в умовах глобальної нестабільності	25
КОСТЬ О., ГОЛОВАЧКО В. Регуляторна політика держави та її вплив на економічне зростання в умовах глобальних трансформацій	27
КРУГЛЯКОВА В., БУРЛАЧЕНКО Д. Стан зовнішньої заборгованості України в сучасних умовах	29
ЛАНДАРЬ А., ТОЛКАЧОВА Г. Управління економічним розвитком держави в умовах глобальних викликів і трансформацій	32
ЛАТИК П., КРАСНЯНЬКА М., БАЛАНЮК І. Порівняльний аналіз податкових систем країн ЄС та України	34
ЛЕНДЕЛ М., ТУРЯНЧИК Ю. Інноваційний розвиток як ключовий чинник забезпечення конкурентоспроможності українського бізнесу в умовах післявоєнної трансформації	36
ЛИЗАНЕЦЬ А., ПОПОВИЧ О., ГОГА М. Адаптивність ринку легкових автомобілів в Україні в умовах війни	38
ПАВЛЮК А. Туристична політика ЄС та місце в ній практик міжнародного співробітництва	41
ПОПОВА О. Виклики для українських аграріїв за актуалізації еколого-кліматичного курсу	44
СТЕГНЕЙ М., БАБІЛЯ Д. Фінансово-економічна безпека бізнесу та національної економіки	47
ЧЕРНЕВИЙ Ю., ДИМИД Л., УХАНЬСЬКА А. Податкові реформи в Україні	49

СЕКЦІЯ 2. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

БІЛЬ М. Проблеми втрат людського потенціалу України	51
БРАТЮК В. Ефективне управління державними фінансами: функції та трансформації сучасного казначейства	54
БРЕЦКО Ю., ЛІБА Н. Періодизація міграційних криз та їх наслідки	57
ГОЛОВАЧКО В., КОБЕЦЬ І. Управління міграційними процесами як фактор національної безпеки	59
ІЛЬТЬО Г., ГИНДРЮК Т., МАТЕЙ М.-Л. Ресурсозбереження та екологізація виробництва як шлях до сталого розвитку України	63
КОПЧА Є., МАКСИМЕНКО Д. Міжнародне співробітництво у сфері національної безпеки: стратегічні аспекти	66
ЛУЖАНЬСЬКА Т., ЛЕТА В., МОРОЗ О. Розвиток сектору відновлювальної енергетики в Україні з позицій ресурсозбереження	68
МОЛНАР-ЧАТЛЮШ А. Вимоги до майбутнього вчителя початкових класів	71
ПАСЕКА С. Методологічні аспекти дослідження соціально-трудового потенціалу туристичного регіону в умовах інноваційних змін та загроз	73
П'ЯТКА Н., ІЛЬТЬО Г., БИСЬМАК В. Механізм регіонального еколого-економічного управління	76
РОМАНЮК Р., ГРАБ М., ЛЕНДЕЛ Є. Управління логістичними ризиками в умовах	79

- в нинішніх умовах для вирішення першочергових проблем населення держава має виконувати функцію основного драйвера економіки й стимулювання розвитку бізнесу;

- оскільки основна міжнародна допомога з боку партнерів України надається державі, то уряд має забезпечити оперативний розподіл і ефективне використання цієї допомоги для стабілізації економічних процесів і поліпшення ділового клімату.

Державою задекларовані заходи сприяння щодо повернення мігрантів на Батьківщину, посилення зв'язків із співвітчизниками за кордоном і заохочення діаспори до спільної роботи в інтересах розвитку країни.

Тому задля створення умов для скорочення еміграції, повернення мігрантів в країну, розвитку малого і середнього бізнесу та відкриття нових робочих місць урядом України розробляються певні механізми залучення заощаджень, накопичених громадянами в результаті роботи за кордоном, до розвитку підприємництва в Україні [2].

Також актуальним аспектом міграційної політики є вирішення проблеми оптимізації використання трудового потенціалу з урахуванням регіональної специфіки.

Західні регіони України мають аграрно-промислову спеціалізацію та значно низьку оплату праці робітників, характеризуються сезонним характером зайнятості населення. Тому уряд повинен враховувати такі особливості та здійснювати стимулюючі й оптимізуючі заходи на перспективу для мінімізації негативних явищ, у тому числі створенням альтернативних місць праці [3].

Сучасна дієва міграційна політика має орієнтуватися на розширення інформаційної бази та обсягів консультаційних послуг у країнах походження мігрантів, транзиту й призначення. І важливим напрямом має стати політика щодо створення умов для зворотної міграції українських трудових мігрантів.

Список використаної літератури:

1. Горбань, С., Біленко, О., & Трубнік, Т. (2023). Вплив міграційних процесів на економіку України. *Економіка та суспільство*, (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-26>.
2. Малиновська О. Міграція та міграційна політика в Україні: трансформації доби незалежності. *Migration & Law*. 2021. № 1. С. 11–26. URL: <https://nam.kyiv.ua/files/publications/malynovska-olena.pdf> (дата звернення: 07.03.2025).
3. Ставицька А., Попович К., Септа М. Актуальні аспекти міграційної політики України. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 80. № 1. С. 114-119.

УДК 325.1:351.746.1(477)

ВАСИЛЬ ГОЛОВАЧКО

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку і оподаткування та маркетингу
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ІГОР КОБЕЦЬ

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»,

спеціальність «Професійна освіта. Економіка»,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У сучасному глобалізованому світі міграційні процеси становлять один із найвпливовіших чинників трансформації соціально-економічного та політичного

ландшафту держав. Неконтрольована міграція породжує комплекс викликів для національної безпеки країн походження, транзиту та призначення мігрантів, зокрема актуалізує загрози у демографічній, соціально-економічній, культурній і безпековій сферах. Особливої гостроти проблеми управління міграційними процесами набувають для України в умовах воєнного стану, коли країна стикається одночасно з масовим виїздом громадян за кордон і необхідністю забезпечити інтеграцію внутрішньо переміщених осіб. Ефективне управління міграційними процесами стає невід'ємною складовою забезпечення національної безпеки та стійкості держави перед зовнішніми й внутрішніми загрозами.

Проблематика управління міграційними процесами в контексті національної безпеки привертає увагу багатьох вітчизняних дослідників. Зокрема, теоретико-методологічні засади дослідження міграційних процесів та їхній вплив на національну безпеку розглядають у своїх працях О. Малиновська, яка акцентує увагу на необхідності формування комплексної міграційної політики України як складової безпекової політики держави [5]. У роботах Е. Лібанової досліджуються демографічні наслідки міграційних переміщень та їх вплив на економічну безпеку України [4]. Вагомий внесок у дослідження правових механізмів регулювання міграційних процесів здійснив С. Мосьондз, який обґрунтував концептуальні засади державної міграційної політики України [6].

У наукових роботах О. Пуригіної та С. Сардака детально проаналізовано економічні аспекти міжнародної міграції та їх взаємозв'язок з економічною безпекою держави [7]. М. Відякіна та Р. Стаканов зосереджують увагу на трудовій міграції українців та її впливі на соціально-економічну безпеку держави [2]. Комплексний аналіз міграційних процесів як фактору впливу на національну безпеку України здійснено у дослідженнях О. Ровенчак та В. Володько [8].

Особливу увагу науковці приділяють питанням внутрішньої міграції, спричиненої військовим конфліктом. Так, Т. Дорошенко аналізує проблеми інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади та вплив цих процесів на соціальну безпеку держави [3]. У працях В. Антонюк досліджуються соціально-економічні ризики, пов'язані з вимушеною міграцією населення та їх вплив на національну безпеку [1].

Міграційні процеси в сучасному світі набувають дедалі більшого значення для забезпечення національної безпеки держав. Національна безпека, як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, безпосередньо залежить від характеру та інтенсивності міграційних потоків. Неконтрольована міграція може призвести до дестабілізації соціально-політичної ситуації, загострення міжетнічних конфліктів, погіршення криміногенної обстановки, виникнення терористичних загроз тощо.

Для України проблема управління міграційними процесами в контексті національної безпеки має особливе значення з огляду на складну геополітичну ситуацію, наявність збройного конфлікту на території держави та глибокі соціально-економічні трансформації. Відтік населення за кордон, особливо висококваліфікованих спеціалістів та молоді, створює серйозні загрози для економічної та демографічної безпеки держави. Як зазначає О. Малиновська, масштабна еміграція українців призводить до втрати трудового та інтелектуального потенціалу нації, що негативно впливає на можливості інноваційного розвитку економіки та обороноздатність держави [5, с. 45].

Водночас, за даними досліджень Е. Лібанової, зовнішні трудові міграції мають і певні позитивні наслідки для національної безпеки, зокрема через грошові перекази мігрантів, які становлять вагому частку ВВП України та сприяють підвищенню добробуту населення [4, с. 87]. Проте в довгостроковій перспективі негативні демографічні та соціальні наслідки еміграції переважають над короткостроковими економічними вигодами.

Ефективне управління міграційними процесами потребує формування дієвої системи інституційно-правових механізмів. С. Мосьондз зазначає, що за умов зростання міграційних загроз національній безпеці особливого значення набуває вдосконалення нормативно-правової бази у сфері міграції, інституційне забезпечення реалізації міграційної політики та міжнародне співробітництво у сфері регулювання міграційних процесів [6, с. 112].

В Україні правову основу державної міграційної політики складають Конституція України, Закони України «Про імміграцію», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про зовнішню трудову міграцію», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та інші нормативно-правові акти. Інституційне забезпечення реалізації міграційної політики покладено на Державну міграційну службу України, Державну прикордонну службу України, Міністерство соціальної політики, Міністерство закордонних справ та інші органи державної влади.

Однак, як свідчать дослідження О. Пуригіної та С. Сардака, існуюча система управління міграційними процесами в Україні потребує вдосконалення, зокрема в частині координації діяльності різних органів державної влади, відповідальних за реалізацію міграційної політики, а також адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів у сфері міграції [7, с. 156].

Особливим викликом для національної безпеки України є вимушена міграція, спричинена збройним конфліктом на сході держави та анексією Криму. За даними дослідження М. Відякіної та Р. Стаканова, вимушене переміщення значної кількості населення створює додаткове навантаження на соціальну інфраструктуру та ринок праці у приймаючих регіонах, що може призвести до зростання соціальної напруженості та конфліктів [2, с. 198].

Водночас, як зазначають О. Ровенчак та В. Володько, внутрішньо переміщені особи є важливим ресурсом для розвитку приймаючих громад, оскільки серед них багато висококваліфікованих спеціалістів, підприємців, активних громадян [8, с. 76]. Ефективна інтеграція внутрішньо переміщених осіб може сприяти соціально-економічному розвитку регіонів та зміцненню національної єдності.

Т. Дорошенко наголошує на необхідності розробки та реалізації комплексних програм інтеграції внутрішньо переміщених осіб, які б враховували не лише їхні потреби у житлі та працевлаштуванні, а й необхідність збереження соціальних зв'язків, культурної ідентичності та психологічного благополуччя [3, с. 123]. Це дозволить запобігти маргіналізації та радикалізації внутрішньо переміщених осіб, що є важливим для забезпечення соціальної стабільності та національної безпеки.

Трудова міграція є одним із найбільш масштабних міграційних потоків, що впливають на економічну безпеку України. За даними В. Антонюка, масштаби зовнішньої трудової міграції українців становлять загрозу для стабільного функціонування окремих галузей економіки, зокрема будівництва, сільського господарства, сфери послуг, які відчують нестачу кваліфікованих працівників [1, с. 65].

Водночас трудова міграція має і позитивні наслідки для економічної безпеки держави. Грошові перекази трудових мігрантів сприяють підвищенню добробуту їхніх сімей, стимулюють внутрішній попит та інвестиції, зменшують навантаження на систему соціального захисту. Крім того, мігранти набувають нових знань, навичок та досвіду, які можуть бути використані для розвитку економіки України у разі їх повернення.

Ефективне управління трудовою міграцією передбачає створення умов для легального працевлаштування українців за кордоном, захист їхніх прав та інтересів, забезпечення соціальних гарантій, а також стимулювання реінтеграції трудових мігрантів, які повертаються в Україну. Це потребує розвитку міжнародного співробітництва у сфері

регулювання трудової міграції, зокрема укладання двосторонніх угод з країнами призначення українських трудових мігрантів.

Дослідивши дану тематику, можна зробити наступні висновки:

1. Управління міграційними процесами є важливою складовою забезпечення національної безпеки України. Неконтрольована міграція може становити загрозу для демографічної, економічної, соціальної та культурної безпеки держави. Водночас ефективне управління міграційними процесами дозволяє використати потенціал міграції для розвитку економіки, зміцнення міжнародних зв'язків та підвищення добробуту населення.

2. Для вдосконалення системи управління міграційними процесами в Україні необхідно: розробити та реалізувати комплексну стратегію державної міграційної політики з урахуванням безпекових аспектів; удосконалити нормативно-правову базу у сфері міграції та забезпечити її відповідність міжнародним стандартам; посилити інституційну спроможність органів державної влади, відповідальних за реалізацію міграційної політики; розвивати міжнародне співробітництво у сфері управління міграційними процесами; створити ефективні механізми інтеграції внутрішньо переміщених осіб та реінтеграції мігрантів, які повертаються в Україну.

3. Важливим напрямом дослідження залишається розробка методології оцінки впливу міграційних процесів на різні аспекти національної безпеки, а також моделювання наслідків різних сценаріїв розвитку міграційної ситуації для розробки адекватних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Антонюк В. П. Вплив внутрішньо переміщених осіб на розвиток територіальних громад: проблеми та перспективи. *Економічний вісник Донбасу*. 2023. № 1. С. 60-72.

2. Відякіна М. М., Стаканов Р. Д. Трудова міграція з України до ЄС: макроекономічний вимір. Київ: ДКС центр, 2022. 256 с.

3. Дорошенко Т. В. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія*. 2022. № 2. С. 118-127.

4. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 1. С. 82-96.

5. Малиновська О. А. Міграційна політика України: стан і перспективи розвитку. Київ: НІСД, 2021. 312 с.

6. Мосьондз С. О. Адміністративно-правові засади державної міграційної політики в Україні: монографія. Київ: Магістр-XXI сторіччя, 2022. 288 с.

7. Пуригіна О. Г., Сардак С. Е. Міжнародна міграція: навч. посіб. Дніпро: ДНУ, 2021. 352 с.

8. Ровенчак О. А., Володько В. В. Міжнародна міграція: теорія та практика: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 412 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>